3.2.2026

FORTUMIN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON SELONTEOSTA KANSALLISESTA ENERGIA- JA ILMASTOSTRATEGIASTA (Eduskunnan talousvaliokunta, VNS 8/2025 vp)

Kiitämme mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto Valtioneuvoston selonteosta kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta.

Yleisnäkemyksenämme esitämme seuraavaa:

Pidämme kansallista energia- ja ilmastostrategiaa kokonaisuudessaan tervetulleena ja onnistuneena. Energia- ja ilmastostrategia tukee Fortumin tavoitetta lisätä päästötöntä sähköntuotantoa ja edistää teollisuuden dekarbonisaatiota. Fortum pitää tervetulleena hallituksen linjauksia ydinvoiman, vesivoiman, tuuli- ja aurinkovoiman sekä vetytalouden edistämisestä. Näiden teknologioiden rooli on keskeinen Fortumin strategiassa ja Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisessa.

Investointiympäristön houkuttelevuutta on vahvistettava. Suhtaudumme siksi kriittisesti esimerkiksi viimeaikaisiin lainsäädäntömuutoksiin kuten datakeskusten sähköveron korotukseen ja tuulivoiman etäisyysvaatimuksiin, jotka ovat ristiriidassa strategian tavoitteiden kanssa ja uhkaavat investointien toteutumista.

Tämäntyyppisen laaja-alaisen strategian tulisi muodostaa pitkäjänteinen energia- ja ilmastopoliittinen kehys, joka kantaisi pidemmälle yli hallituskausien. Ennustettavuus ja johdonmukaisuus on ensiarvoisen tärkeää yritysten investointien ja puhtaan siirtymän onnistumisen kannalta.

Strategian vaikuttavuus riippuu sen konkreettisesta toimeenpanosta, ja sen mukanaan tuomat muutokset konkretisoituvat vasta myöhemmin. Fortum korostaa toimeenpanossa erityisesti pitkäjänteistä ja ennakoitavaa sääntely- ja investointiympäristöä, lupaprosessien sujuvuutta, verotuksen ja sääntelyn investointivaikutusten huolellista arviointia, ja EU-politiikan kanssa johdonmukaista kansallista ohjausta.

Energia- ja ilmastostrategia tulee kytkeä kiinteästi aiemmin valmistuneeseen teollisuuspoliittiseen strategiaan, jossa on hahmoteltu Suomen teollisuuden uudistumisen ja kasvun strategista agendaa ja joka antaa kokonaiskuvan hallituksen teollisuuspolitiikan painopisteistä ja keinoista.

Vaikka kyse on kansallisesta strategiasta, tulee energia- ja ilmastopolitiikkaa tarkastella myös laajemmassa kontekstissa, ottaen huomioon mm. sähkömarkkinan alueellinen toiminta ja Suomen elinkeinoelämän rooli kansainvälisillä markkinoilla. Kansainvälisen ilmastohyödyn eli hiilikädenjäljen kasvattaminen tulee asettaa Suomen ilmastopolitiikan tavoitteeksi kansallisten päästöjen vähentämisen ohella. Etusija tulisi antaa toimille, jotka auttavat tuottamaan maailmalle uusia ratkaisuja ja joiden mahdollisuudet maailmanlaajuisesti ovat erityisen suuria.

Corporate Public Affairs
Fortum Oyj

Postal Address
POB 100
FI-00048 FORTUM
Finland

Visiting Address
Keilalahdentie 2-4, Espoo

Phone/Fax
+358104511

Business ID 1463611-4
VAT Reg.No FI14636114
Domicile Espoo

LAUSUNTO

3.2.2026

Pohjoismaiden tulee tiivistää keskinäistä yhteistyötä ilmasto- ja energiapolitiikan sekä sähkömarkkina-alueemme toimivuuden kehittämisessä. Pohjoismaat ovat kukin tahollaan tavoittelemassa hiilineutraalisuutta, mutta kansallisten politiikkojen valmistelu on ollut siiloutunutta. Suomen tulee pyrkiä tiiviiseen yhteistyöhön muiden Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa myös EU-vaikuttamisessa.

Seuraavassa esitämme yksityiskohtaisempia näkemyksiä erityisesti energia- ja ilmastostrategian poliittisiin linjauksiin (strategian luku 2).

Hallituksen strategiset linjaukset (strategian luku 2.1)

Fortum yhtyy energia- ja ilmastostrategian luvussa 2.1 esitettyihin strategisiin linjauksiin. Hallituksen strategia Suomesta puhtaan energian edelläkävijänä ja investointeja voittavana valtiona on oikea.

Tavoitteen saavuttamiseksi tulee varmistaa kohtuuhintaisen puhtaan energian toimitusvarma tarjonta niin teollisuuden, elinkeinoelämän kuin kotitalouksien tarpeisiin. Markkinoille tulee luoda uskottava näkymä siitä, että Suomi tavoittelee kasvua puhtaasta taloudesta ja sillä on tahtotila luoda tälle suotuisa toimintaympäristö.

Fortumin näkemyksen mukaan strategisia linjauksia tulee johdonmukaisesti noudattaa paitsi strategian eri osa-alueissa itsessään, myös käytännön lainsäädäntötyössä. Viimeaikaiset päätökset datakeskusten sähköverosta ja tuulivoiman etäisyyssäännöksistä toimivat valitettavasti hallituksen omaa strategista linjaa vastaan. Merkittävät ja yhtäkkiset poliittiset täyskäännökset ovat haitallisia Suomen maineelle ennakoitavana investointiympäristönä.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja nielut (strategian luku 2.2)

Fortum on samaa mieltä hallituksen kanssa, että päästökaupan tulisi edelleen olla ensisijainen keino päästövähennyksiin EU:ssa. Suomen tulee vaikuttaa jatkossakin aktiivisesti siihen, että päästökauppaa vahvistetaan ja kehitetään markkinaehtoisesti ja teknologianeutraalisti. Päästövähennystavoitteiden saavuttamisen kannalta erilaisten sektoreiden välisten joustokeinojen täysimääräinen käyttö on myös tärkeää.

Tekniset nielut ovat keskeisiä Suomen ilmastotavoitteen toteutuksessa. Ilman laajassa mittakaavassa tapahtuvaa hiilidioksidin talteenottoa maamme kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen ja hiilinegatiivisuuden saavuttaminen ei ole tulevaisuudessa mahdollista. Hiilidioksidin talteenottoon liittyy myös huomattava teknologian vientimahdollisuus, mikä osaltaan kasvattaisi Suomen hiilikädenjälkeä. Teollisuuspoliittisesti katsottuna talteen otetun hiilidioksidin hyödyntäminen

(CCU) yhdessä hiilidioksidivapaan sähkön ja vedyn kanssa tulisi olla prioriteettijärjestyksessä etusijalla verrattuna hiilidioksidin varastointiratkaisuihin.

EU on käynnistänyt päästökauppajärjestelmänsä uudelleenarvioinnin hiljattain päättyneellä konsultaatiolla. Suomen tulisi aktiivisesti edistää hiilidioksidin talteenoton ja hyötykäytön liittämistä päästökauppaan ja sitä kautta taloudellisen kannustimen luomista tälle teknologialle.

Uusiutuvan energian edistäminen (strategian luku 2.3)

Fortumin mielestä vesivoima uusiutuvana, päästöttömänä ja joustavana sähköntuotantomuotona olisi ansainnut strategiassa vastaavanlaisen tarkastelun kuin muut uusiutuvat energiamuodot. Vesivoimaa ja erityisesti sen säätökykyä on käsitelty myönteisessä valossa strategian kohdassa 2.8.2. Sähkömarkkinoiden kehittäminen, mutta uusiutuvan energian edistämisen yhteydessä sitä ei mainita.

Pidämme hyvänä, että strategiassa korostetaan tuulivoiman toimintaedellytysten kehitystä sähkön lisätarpeesta huolehtien. Tuulivoiman sosiaalisen hyväksyttävyyden lisäämisen osalta korostamme paikallisen keskustelun ja eri sidosryhmien välisen mielipiteiden vaihdon tärkeyttä.

Itä-Suomen tuulivoimapotentiaali on tärkeä ja keskusteluja sen kehittämiseksi tulee jatkaa. Kompensaatioalueiden osalta hankaluutena on kustannusten liian iso nouseminen, mutta kannustamme Puolustusministeriötä yhdessä teollisuuden kanssa löytämään keinoja haasteiden ratkaisemiseksi.

Aurinkovoiman osalta strategiassa on ehdotettu, että yli 10 hehtaarin alueiden rakentaminen aurinkovoimalle edellyttäisi aina kaavoitusta. Esimerkiksi 10 ha alueelle voi sijoittaa vain noin 5 – 7 MW:n kokoisen pienen aurinkovoimalan. Kaavoitusvelvollisuus käytännössä heikentää aurinkovoiman kannattavuutta ratkaisevasti ja suurella todennäköisyydellä pysäyttää uusien hankkeiden kehittämisen.

Vety ja sähköpolttoaineet (strategian luku 2.4)

Vetytalouden osalta strategiassa onkin esitetty vahva tahtotila, mutta konkreettiset toimenpiteet ja aikataulu vetyinvestointien mahdollistamiseksi puuttuvat lähes kokonaan. Tärkein mainittu konkreettinen toimenpide on verohyvitysinstrumentti.

Merkillepantavaa on, että Suomi ei ainoastaan aio tuottaa 10 % EU:n uusiutuvasta ja vähähiilisestä vedystä, vaan sitoutuu myös käyttämään vähintään 10 % EU:n laajuisesta vedynkulutuksesta. Tämä ”kaksoistavoite” vahvistaa Suomen asemaa EU:n vetymarkkinoilla. Mielestämme on myönteistä, että vähähiilinen vety (uusiutuvaan ja ydinvoimaan perustuva) on nyt selkeästi sisällytetty osaksi tavoitetta.

Pidämme tärkeänä, että Gasgridin rooli vetytaloudessa tunnustetaan vahvasti, ja kansallinen vedynsiirtoverkko on suunniteltu ensimmäiseksi askeleeksi kohti integroitumista Euroopan markkinoihin.

Strategiassa teollisuuden vedyn käytölle ei ole asetettu velvoitetta. Siinä mainitaan vain, että "taloudellisesti edullisinta tapaa edistää RFNBO:n käyttöä

teollisuudessa tutkitaan parhaillaan" ja että RED III -tavoitteiden saavuttamiseksi arvioidaan velvoitteiden ja tuen yhdistelmää, mutta lainsäädäntöehdotusta ei ole tehty. Strategiassa olisi syytä esittää aikataulu lainsäädäntöehdotukselle, jossa yhdistettäisiin sitovat kiintiöt puhtaan vedyn käytölle teollisuudessa ja kohdennettu loppukäytön tuki. Jotta Suomi täyttäisi 10 % tavoitteen EU:n vedynkulutuksesta, se tarvitsisi laajamittaisia teollisia käyttäjiä, kuten synteettisten polttoaineiden valmistusta ja vihreän teräksen tuottajia. Strategiassa tulisi asettaa selkeät tavoitteet ja kannustimet vetyä käyttävien teollisuudenalojen houkuttelemiseksi.

Liikenteen vedynkäyttötavoitteet ovat kaukana todellisuudesta. Strategia tukee AFIR-tavoitteita ja mainitsee suunnitelmat vetytankkausasemien kehittämiseksi. Suomi on kuitenkin kaukana AFIR-vaatimustenmukaisuudesta, koska tällä hetkellä toimivia asemia ei ole, eikä Suomeen ole tuotu vetykuorma-autoja. Suomen tulisi laatia vetytankkausasemien käyttöönottosuunnitelma ja valtion tukirahoitusta vetyautoille ja vetytankkausasemille tulee lisätä.

Strategiassa ei ehdoteta konkreettisia toimenpiteitä bioperäisen hiilidioksidin talteenoton (CCU) mahdollistamiseksi. Hiilidioksidin saatavuus on nyt pullonkaula vetyhankkeiden kehittäjille, koska he eivät pysty hankkimaan bioperäistä hiilidioksidia Suomesta, kun sen tuottajat eivät ole halukkaita investoimaan talteenottoon.

Energiatehokkuuden edistäminen (strategian luku 2.5)

Energiatehokkuuden edistämisen kannalta on keskeistä, miten uudet vapaaehtoiset energiatehokkuussopimukset saadaan toteutettua ja miten energiajärjestelmän hiilineutraalisuusinvestoinnit toteutuvat. Pidempiaikainen rakennuskannan energiatehokkuuden (materiaalit ja energian käyttö) parantaminen on jäänyt strategiassa pienelle huomiolle, vaikka rakennusten osuus energiankäytöstä on varsin merkittävä. Strategiassa viitataan ainoastaan Ympäristöministeriössä meneillään olevaan kansalliseen lainsäädäntötyöhön ja rakennusten energiatehokkuusdirektiiviin.

Energia- ja ilmastostrategia voisi sisältää linjauksen siitä, että uusien ja peruskorjattavien rakennusten energiatehokkuuden ohjausta ja kannustamista tulisi toteuttaa erikseen materiaalien ja energiankäytön osalta. Ohjaukseen liittyviä päätöksiä tulisi tehdä teknologia- ja kilpailuneutraalisti, jolloin energiatodistuksiin ja ilmastoselvityksiin sisältyvien materiaalivalintojen ja energiankäytön ohjauskriteerit asetettaisiin erikseen.

Energiaturvallisuus (strategian luku 2.6)

Energiaturvallisuus kattaa strategiassa myös energian hinnan ja kestävyysnäkökulmat, mikä on hyvin linjassa nykyisen kattavamman energiaturvallisuuden määritelmän kanssa. Strategia kattaa mm. sähkön, lämmön, infrastruktuurin, kyberturvallisuuden, geopolitiikan, kriittiset mineraalit, polttoaineet ja markkinamekanismit.

Strategiassa painotetaan toimitus- ja huoltovarmuuden tärkeyttä ilmastotavoitteiden ohella. Strategiassa halutaan varmistaa Suomen sähköjärjestelmän hyvä toimintavarmuus ja kustannustehokkuus kaikissa olosuhteissa vaihtelevan sähköntuotannon ja teollisuuden sähkönkäytön lisääntyessä sekä lämmityksen ja liikenteen sähköistyessä.

Tässä korostuu muun muassa vesivoiman rooli Suomen sähköjärjestelmässä ja tarve sen toimintaedellytyksistä huolehtimiseen. Energiaturvallisuuden parantamiseksi myös Itämeren alueen EU-maiden yhteistyötä energiamarkkinoilla ja energiapolitiikassa tulisi lisätä.

Kannatamme strategiassa ehdotettua varautumisvelvoitetta eräille kriittisille toimijoille. Esimerkkinä ovat kaukolämpöalan yhtiöt. Toimijoiden tulee lainsäädännön perusteella laatia riskiarviointi ja häiriönsietokyvyn varmistamista koskeva suunnitelma. Fortumin näkemyksen mukaan CER-direktiivissä tarkoitetut kriittiset yritykset tulee määritellä mahdollisimman pian. Kriittisiksi yrityksiksi tulee luokitella ainakin ydinvoimayhtiöt sekä merkittävät vesivoimayhtiöt. Ns. Mankala-periaatteella toimivia yrityksiä tulee tässä luokittelussa kohdella kuten muitakin yrityksiä. Kriittisiä yrityksiä koskeva verotuksellisten korkorajoitusten poikkeus tulisi saattaa voimaan mahdollisimman pian.

Huoltovarmuuden osalta Fortum yhtyy näkemykseen, jonka mukaan hajautetun tuuli- ja aurinkosähkön etuna on, että tuotantolaitokseen kohdistuva mahdollinen tuhotyö ei tuhoa koko laitosta, vaan ehjänä pysyneet osat voidaan kytkeä verkkoon melko nopeilla kytkennöillä. Huoltovarmuuden näkökulmasta hallituksen tuulivoimalle esittämät uudet etäisyysvaatimukset ovat negatiivinen muutos, ja etäisyysvaatimuksia tulisi harkita uudelleen.

Ydinenergian käyttö (strategian luku 2.7)

Ydinenergialla on tärkeä rooli päästöttömässä energiatuotannossa ja ydinvoimaa käsittelevä strategian luku sisältää monia oikeansuuntaisia asioita. Lainsäädännön ja harjoitetun energiapolitiikan tulee edistää ydinenergiainvestointeja sekä uusien teknologioiden käyttöönottoa. Suomen tulee puolustaa teknologianeutraaliutta ja ydinvoimaa Euroopan unionissa.

Tämänhetkisessä markkinatilanteessa puhtaasti sähkön markkinahintaan perustuvia ydinvoimainvestointeja ei saada liikkeelle energiasiirtymän edellyttämää määrää ilman valtioiden aktiivisia toimia. Erityisesti taloudellisten riskien jakamiseen tarvitaan valtiota – mahdollisia keinoja uuden ydinvoiman kannusteiksi ovat valtion matalakorkoinen laina ja/tai lainatakuut yhdistettynä pitkäaikaiseen kahdensuuntaiseen hinnanerosopimukseen (CfD). Samalla käyvien ydinvoimalaitosten kilpailukyky on turvattava käyttöiän pidennyksiä silmällä pitäen.

Energiamarkkinoiden kehittäminen (strategian luku 2.8)

Nykyinen sähkömarkkinamekanismi on otettu käyttöön vuosikymmeniä sitten, jolloin siirtymä kohti nettonollapäästöistä yhteiskuntaa ei vaikuttanut

markkinoihin vielä niin paljoa. Tulevina vuosina sähkön osuus energiankulutuksesta kasvaa merkittävästi, ja tämä vaatii suuria määriä investointeja. Uudet vähäpäästöiset sähköntuotantoinvestoinnit kohdistuvat lähivuosina erityisesti sään mukaan vaihtelevaan tuuli- ja aurinkovoimaan.

Fortumin mielestä pohjoismaista sähkömarkkinaa tulisi kehittää nykyisen energy only -markkinan pohjalta, huomioiden kuitenkin tarve varmistaa sähköntuotannon riittävyys kaikissa olosuhteissa. Tulevaisuudessa lyhyen aikavälin markkinoiden rinnalle tulisi luoda investointikehys, joka kannustaisi sähköistämiseen ja riittävän varastointikapasiteetin rakentamiseen nettonollatavoitteiden saavuttamiseksi sekä auttaisi turvaamaan toimitus- ja huoltovarmuutta.

Nykyistä energiamarkkinaa tulee täydentää instrumenteilla, jotka edesauttavat investointeja Suomen energiajärjestelmän kannalta kriittisiin ominaisuuksiin. Nykyinen markkinamalli ei tarjoa riittäviä kannusteita investoida uuteen kapasiteettiin, joka takaisi tuotannon riittävyyden erityisesti tuulettomina talvipakkasjaksoina. Huolehtimalla samalla energian kysynnän kasvusta, hallitus huolehtii myös energian tuotantoinvestointien edellytyksistä. Fortum kannattaa siten työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltavana olevaa fossiilittoman jouston tukea tai vastaava mekanismia.

Fortumin mielestä on tärkeää, että Suomessa on tulevaisuudessa kustannustehokas ja tasapainossa oleva sähköjärjestelmä, jossa sähkön kysyntä ja tarjonta kohtaavat, ja joka tuo sähköistymisen investointeja Suomeen.

Strategian energiamarkkinaosiossa on paljon päällekkäisyyttä energiaturvallisuusosion kanssa, mutta tämä voidaan nähdä myös positiivisena. Verkkoliitynnät ja niihin liittyvät haasteet on otettu huomioon sekä jakelu- että kantaverkkotasolla. Pidämme tärkeänä, että Suomi halutaan pitää yhtenä hinta-alueena, Fingridin investointikykyä ehdotetaan kasvatettavaksi ja tuotanto- sekä kulutusinvestointien sijainteja ohjataan verkon tarpeiden mukaan.

Vesivoima on vielä pitkään keskeisin joustava resurssi sähköjärjestelmässä ja avainasemassa vaihtelevan sähköntuotannon kasvun mahdollistajana. Vesivoiman merkittävyys muodostuu kolmesta osa-alueesta: säätökyky (luonnollinen kykeneväisyys säätää tuotantotehoaan tarpeen mukaan), toimitusvarmuus (korkea häiriönsietokyky sekä sähköverkon että ulkoisten tekijöiden ongelmatilanteissa) ja inertia (sähköjärjestelmälle välttämättömän vakauden jatkuva tuotanto).

Sähköjärjestelmän kannalta tärkeiden vesivoimalaitosten selvityksessä korostettiin, että merkittävimmät voimalaitokset ovat painottuneet vahvasti tietyille maantieteellisille alueille, mutta myös sitä, että vesivoimalaitoksilla on koosta riippumatta järjestelmälle merkitystä, eikä vesivoiman kokonaismerkittävyys koostu puhtaasti tietyistä voimalaitoksista. Pienet voimalaitokset ovat suhteessa

jopa tärkeämpiä alueellisen huoltovarmuuden ja käytettävyyden näkökulmasta ja niitä on paljon suuria voimalaitoksia enemmän. Niiden kokonaisvaikutus on Suomen vesivoimakokonaisuudessa myös tärkeä.

Lisätietoa:

Kari Kankaanpää, Director Public affairs and Climate Policy, kari.t.kankaanpaa@fortum.com 050 4532330

Verena Kaun Makkonen, Senior Manager Public Affairs, Finland, verena.kaun@fortum.com 044 3543813